

Identiteit, psychose & herstel

Dr. Lisette van der Meer

Universitair hoofddocent

Klinische & ontwikkelingsneuropsychologie
Rijksuniversiteit Groningen

Hoofd-onderzoeker

Cluster Langdurige Zorg & Wonen
Lentis, Zuidlaren

rijksuniversiteit
groningen

faculteit gedrags- en
maatschappijwetenschappen

GROEP VOOR
REHABILITATIE
EN INNOVATIE IN
DE PSYCHIATRIE

Wie bent u?

Ik ben...

Ik ben...

Ik ben...

Ik ben...

Ik ben...

Ik ben...

Ik ben...

Ik ben...

Ik ben...

Ik ben...

Ik ben...

Ik ben...

Ik ben...

Ik ben...

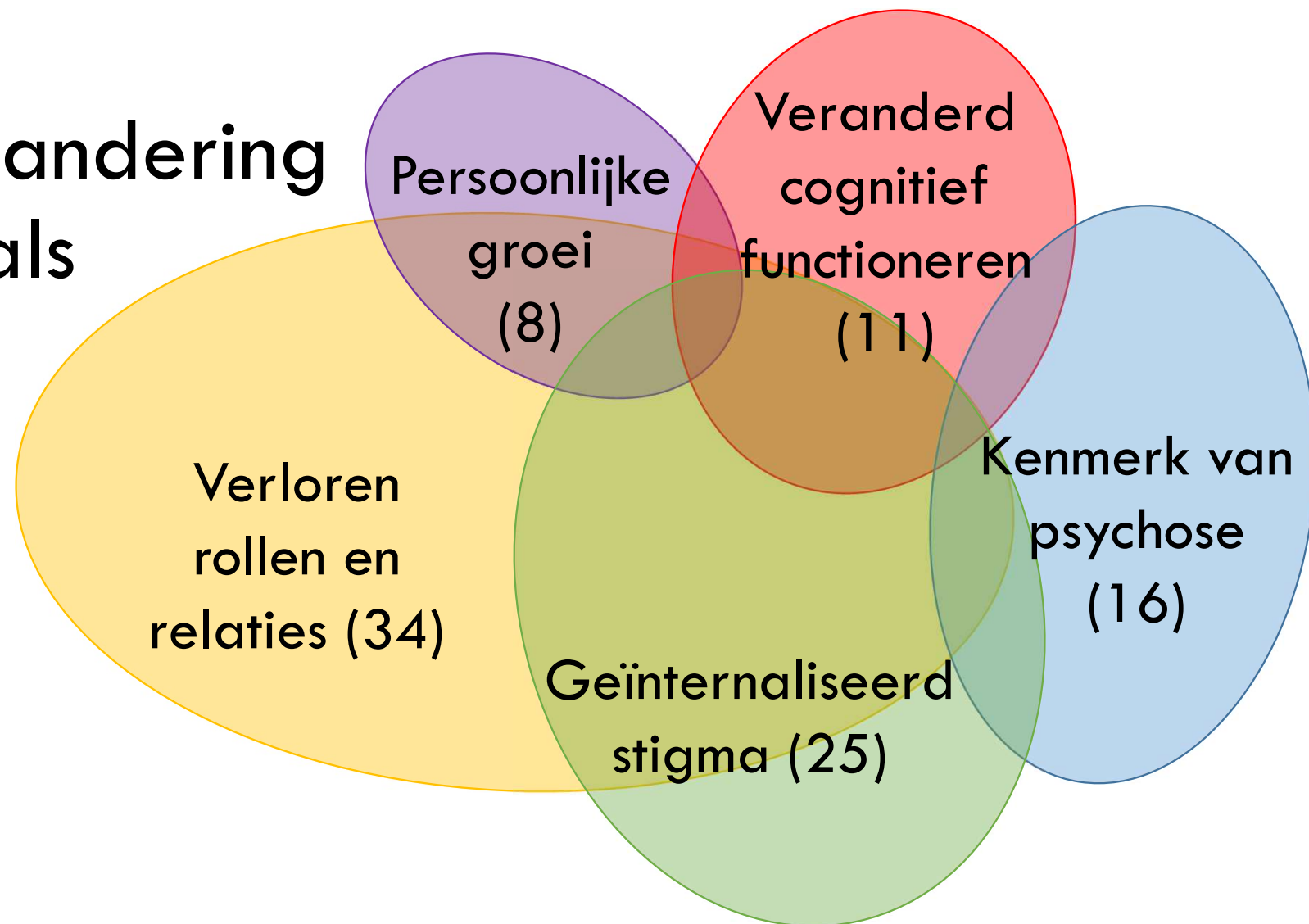
Ik ben...

Ik ben...

WIE BEN IK?

Identiteitsverandering in psychose als

Perspectieven in Identiteitsontwikkeling

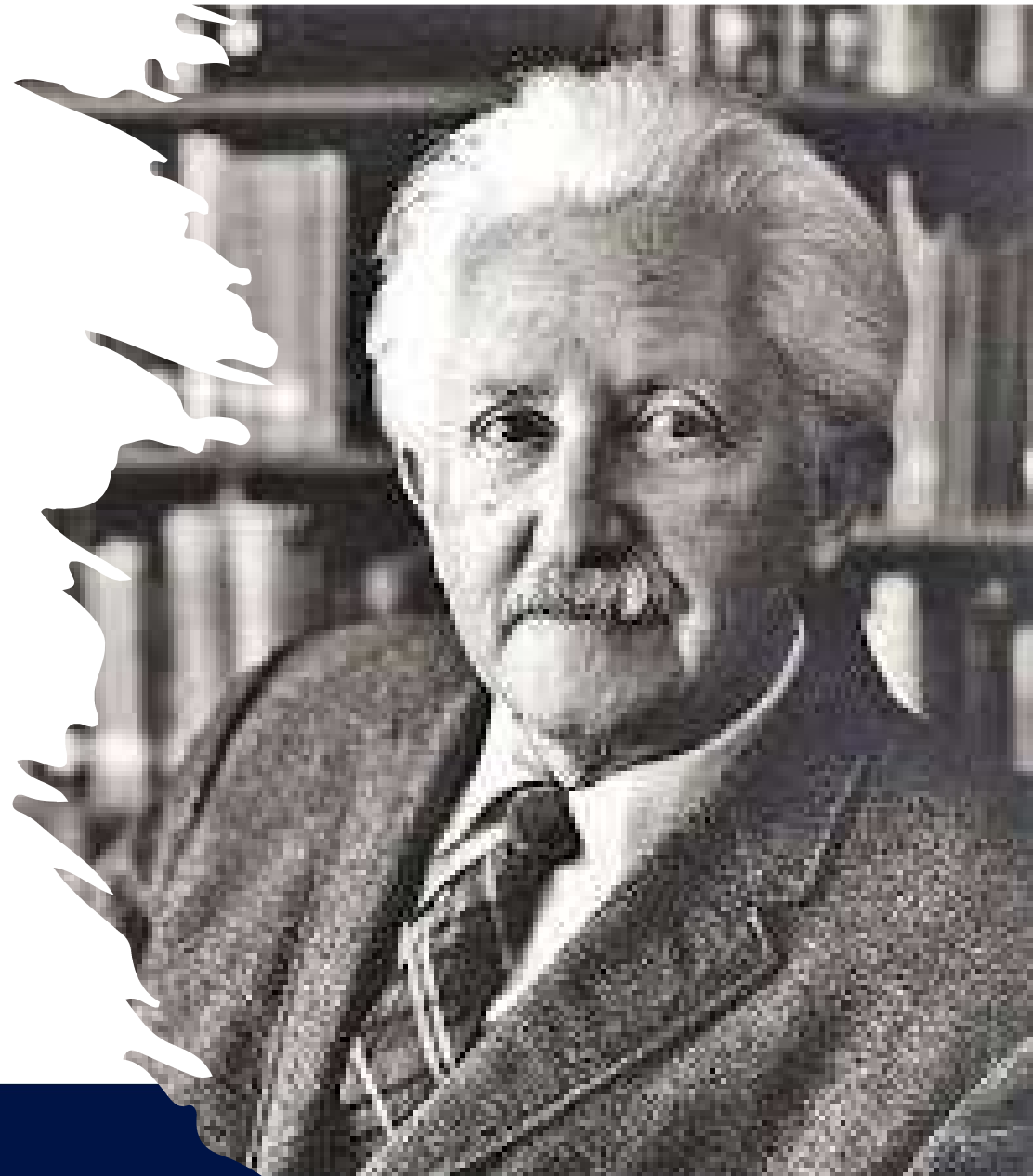
- Persoonlijke identiteit
- Sociale identiteit

Identiteitsontwikkeling

"Identiteitsontwikkeling verwijst naar het ingewikkelde proces waarbij individuen hun unieke begrip van wie ze zijn vormen en construeren. Dit omvat het verkennen van persoonlijke eigenschappen, waarden, overtuigingen en sociale rollen, en deze integreren in een coherent en stabiel zelfbeeld."

...

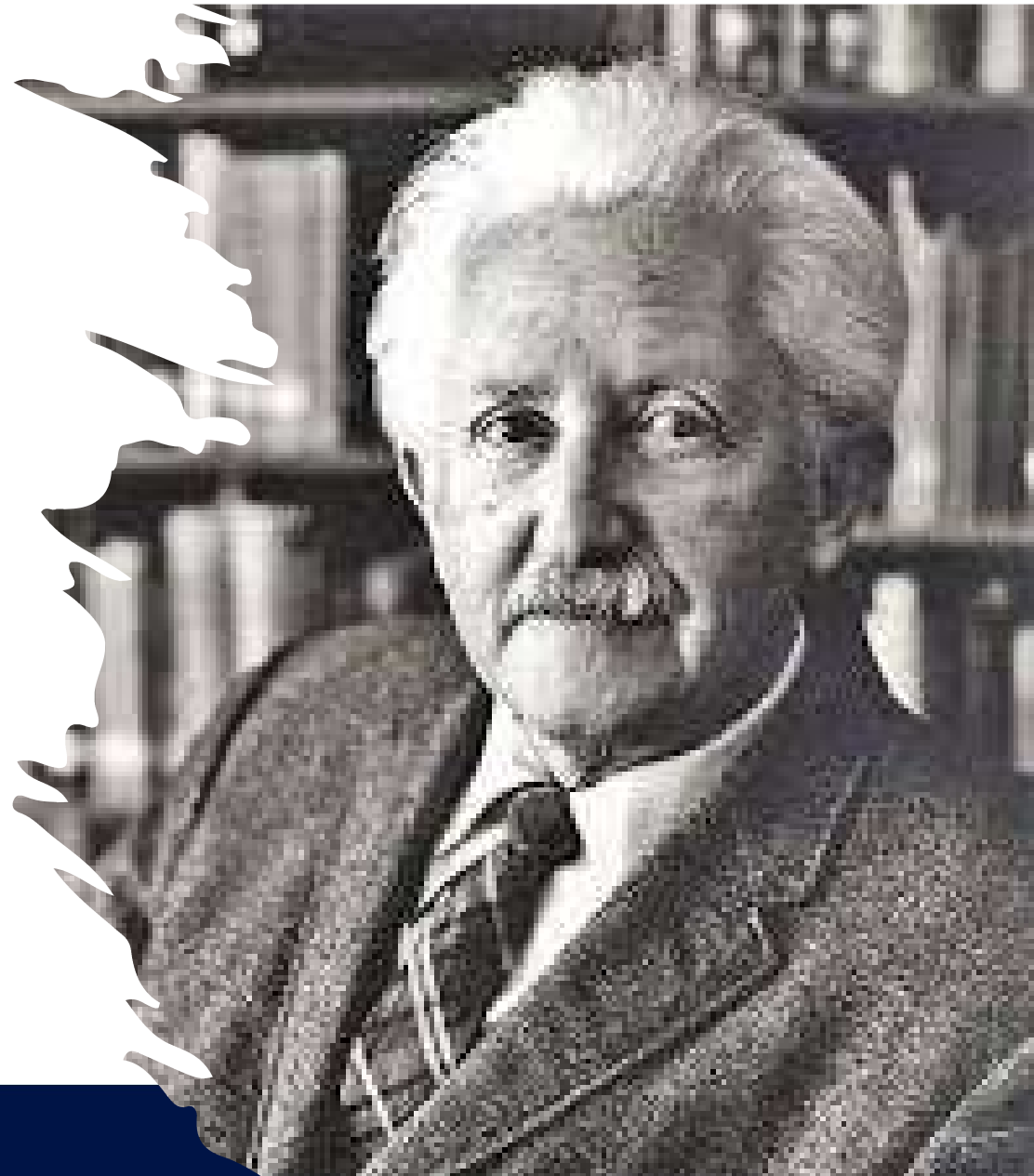
Identiteitsontwikkeling

Exploratie

Ontdekken & overwegen van mogelijkheden

Binding (commitment)

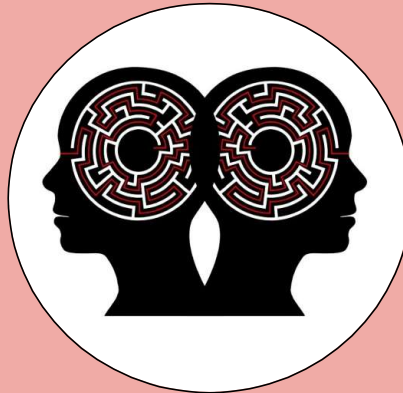
Mate van binding aan
bijbehorende waarden, rollen
etc.

Dimensies van identiteit

Ik als uniek
individu
(*distinctiveness*)

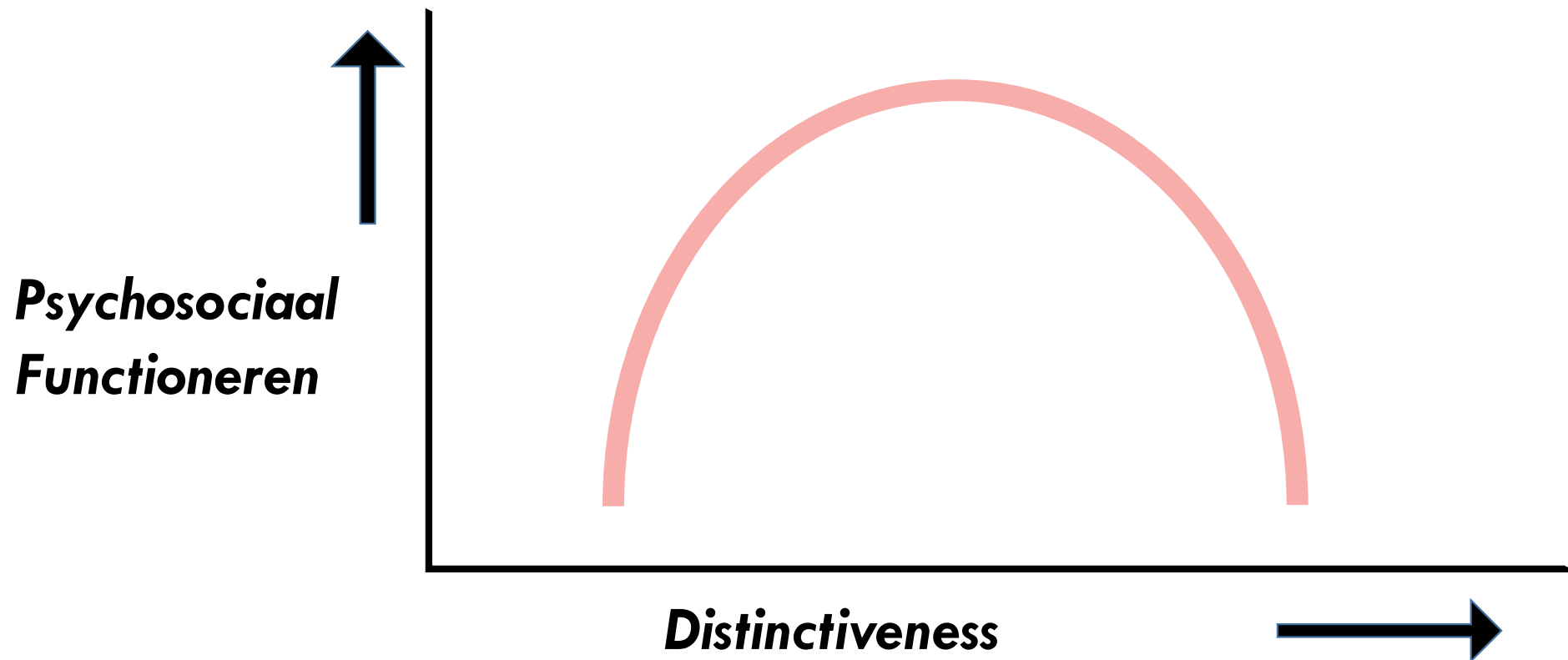
Ik ben dezelfde
persoon, waar ik
ook ben
(*coherentie*)

Ik ben mijzelf;
vroeger, nu en in
de toekomst
(*continuïteit*)

Onderscheidendheid & gezondheid

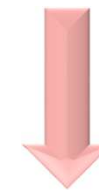

Coherentie & gezondheid

Meer coherentie

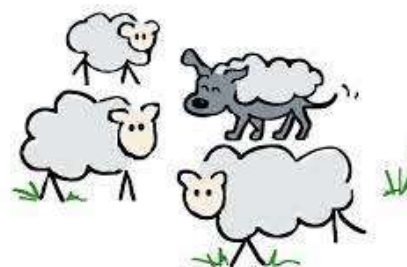
psychosociaal
functioneren

depressie
& angst

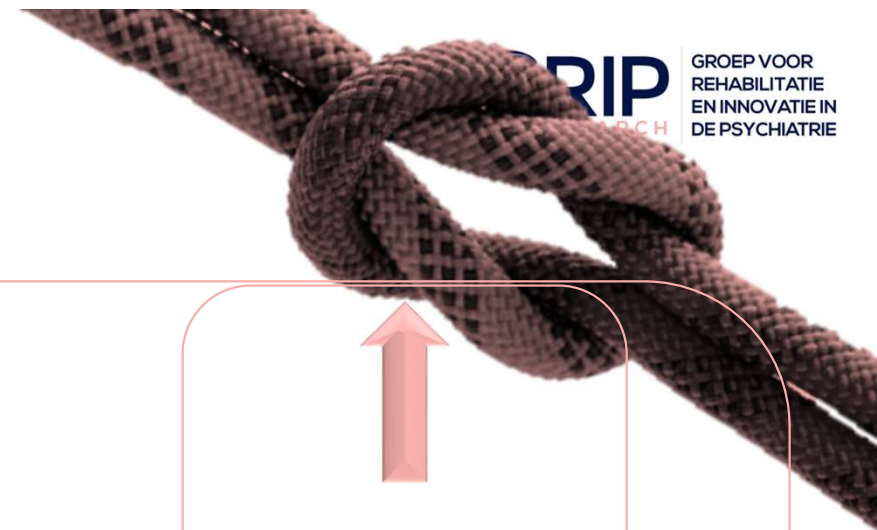
Conflicten tussen identiteiten

Adaptatie

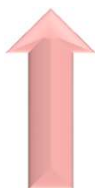

Fragmentatie

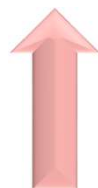

Continuïteit & gezondheid

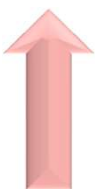
Welzijn & levens-
tevredenheid

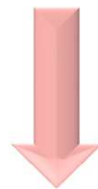
Psychosociaal
functioneren

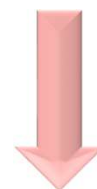
Identiteits-
zekerheid

Eigenwaarde

Negatief
affect

depressie
& angst

Perspectieven in Identiteitsontwikkeling

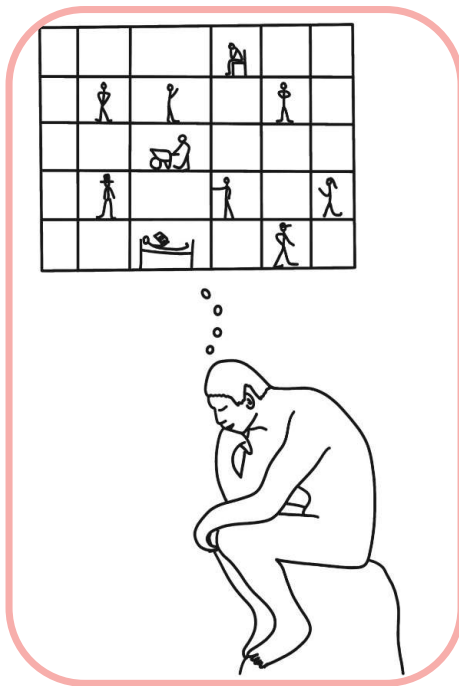
- Persoonlijke identiteit
- Sociale identiteit

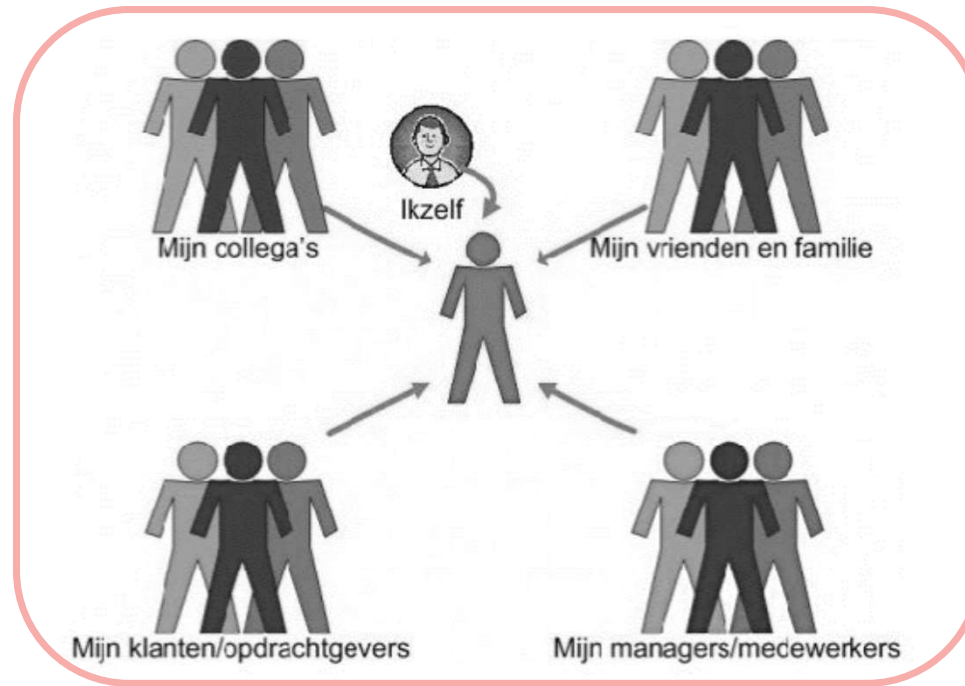

C, O, N, T, E, X, T,

Social Identity Approach (SIA)

Sociale
Categorisatie

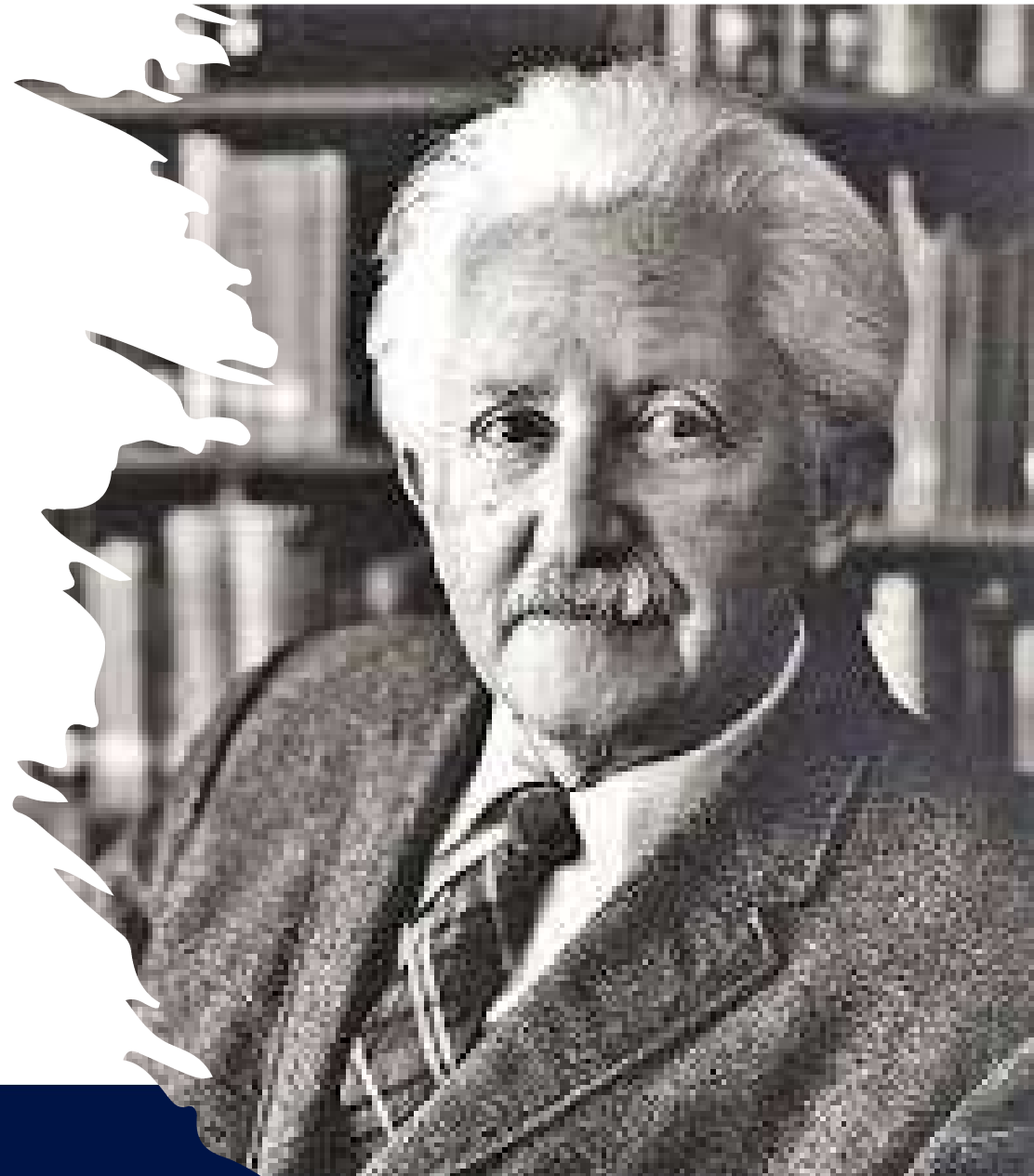
Sociale
Identificatie

Sociale
Vergelijking

Social Identity Approach (SIA) & Theory of Identity development?

- Sociale groepen ook in de ontwikkelingspsychologische literatuur
- Updaten, evalueren, & uitbreiden sociale relaties → exploratie en commitment?
- persoonlijke eigenschappen → sociale vergelijking

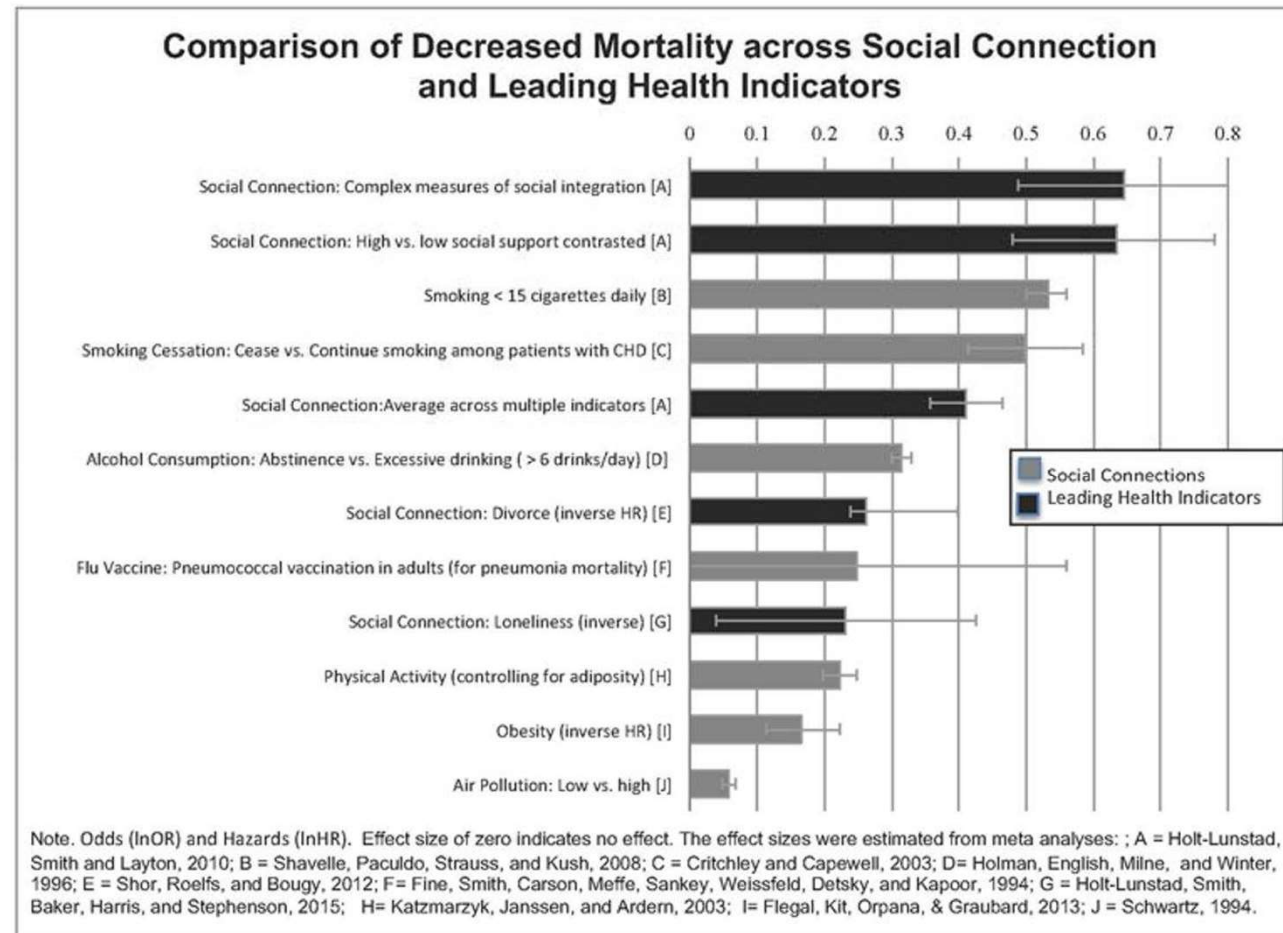
Sociale Identiteit & Gezondheid

- Belang verbinding met sociale groepen
- Gevoel van sociale connectie
- Gedeeld doel/interesse, gevoel van betekenis
- Sociale steun
- Efficacy & agency

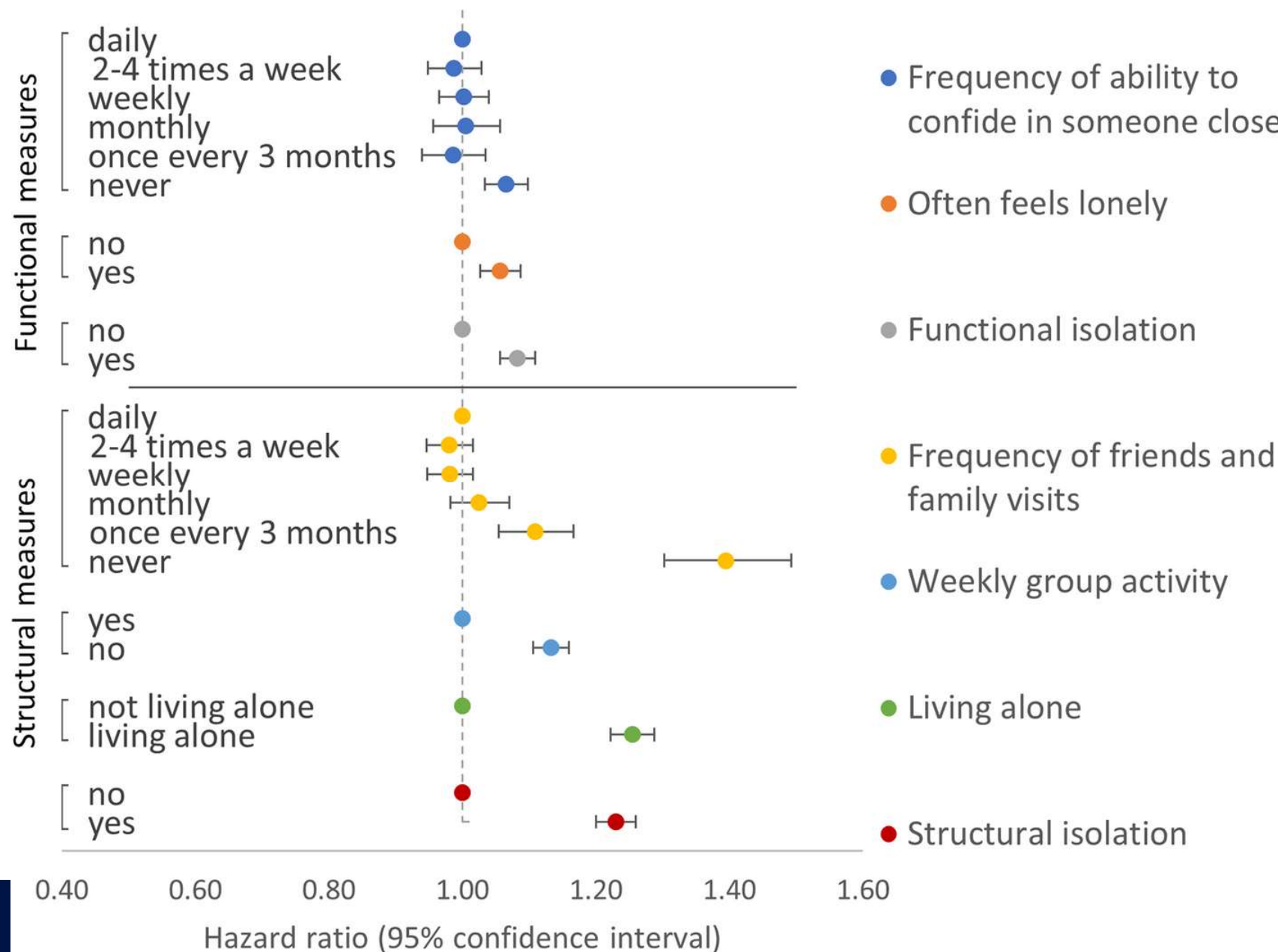

Sociale connecties

- Minder sociale connecties
- Verminderde mortaliteit

Voorspeller vroegtijdig overlijden (458,146 deelnemers)

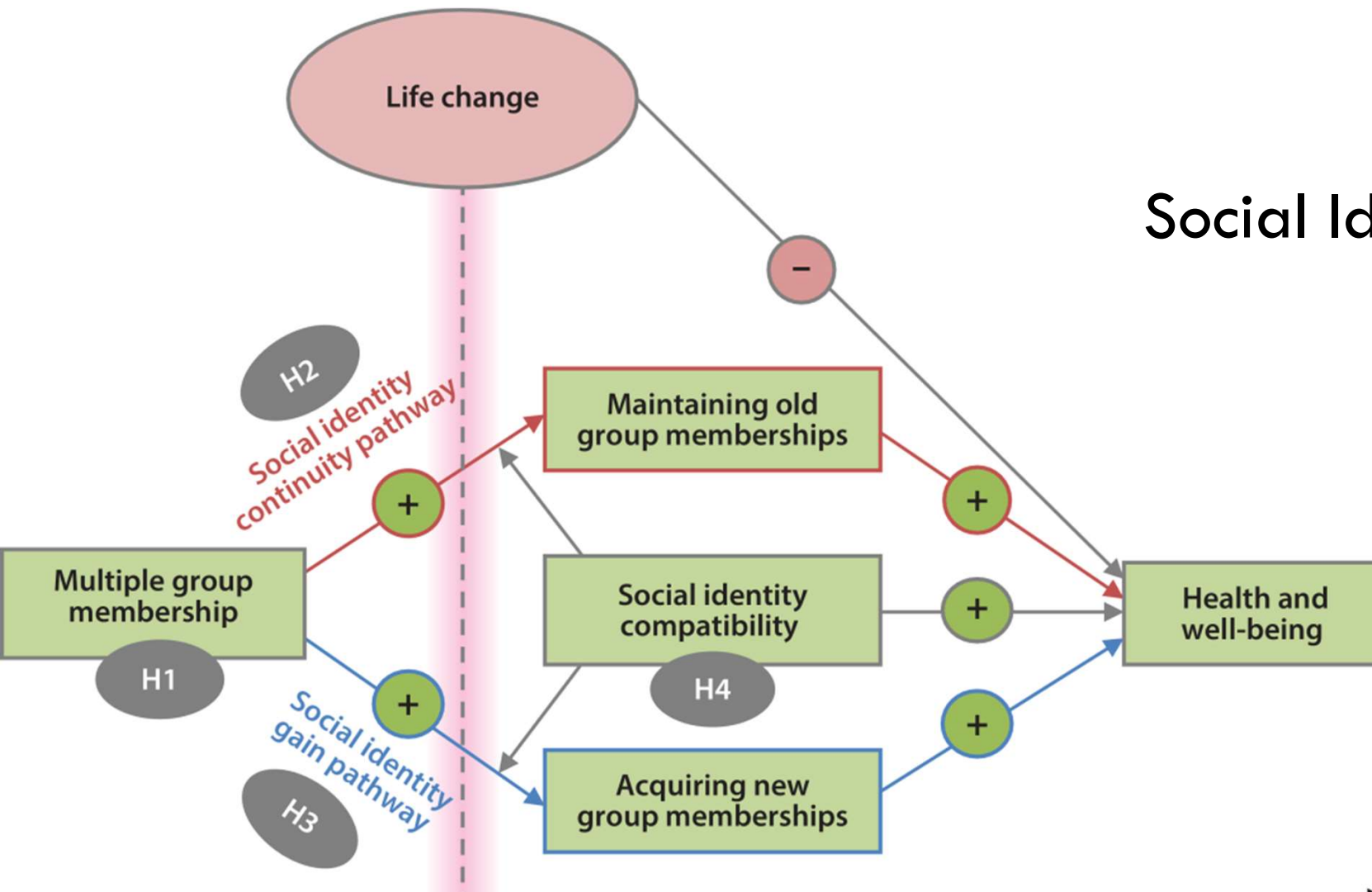

Sociale groepen & mentale gezondheid

- Bevorderend voor mentale gezondheid:
 - Hoger emotioneel welzijn (Binning et al., 2009; Jetten et al., 2020)
 - Meer mentale & fysieke weerbaarheid (Jones & Jetten, 2011)
 - Kwaliteit van leven en coping (Haslam et al., 2008)
 - Stress & sociale adaptatie (Iyer et al., 2009)
- Positieve zelfgevoel of collectief zelf-vertrouwen
- Alleen zelf gekozen sociale groepen (geen opgelegde sociale identiteiten)
- Zichtbaar bij gezonde proefpersonen, maar ook:
 - Niet aangeboren hersenletsel (Douglas et al., 2013)
 - Depressie (Cruwys et al., 2013)
 - Eetstoornissen (McNamara & Parsons, 2016)

Social Identity Model of Identity Change (SIMIC)

Continuity & gain pathway

- Continuïteit niet altijd mogelijk
- Verandering sociale identiteiten als gevolg van
 - H2
Social identity continuity pathway
• Ontwikkeling/de psychose
 - Bestaande etiologische factoren
- Nieuwe sociale identiteiten
- Heterogeniteit groep “mensen met psychosen”

Compatibiliteit sociale identiteiten

- Kwalitatieve studie Hogg e.a. (2022)

Betekenis | Relatie | Andere groepen | Welzijn | Coping

- Drie themas
 - Psychose als “turning point”
 - Kracht vanuit sociale groepen
 - Compartmentalisatie

Psychose als “turning point”

- Behoud verbinding sociale groepen moeilijk
- Moeilijk sociale identiteiten uit te breiden
- Behouden groepslidmaatschappen waardevol

Kracht van sociale groepen

- Cruciaal en centraal in herstel
 - Verlies sociale groepen trigger voor relaps
 - Baat bij 'peers'
 - Vrijheid, emotionele binding, empathie
 - Ruimte voor nieuwe sociale connecties
 - Normalisatie van ervaringen
- ➔ felt-understanding (Livingstone et al., 2020)

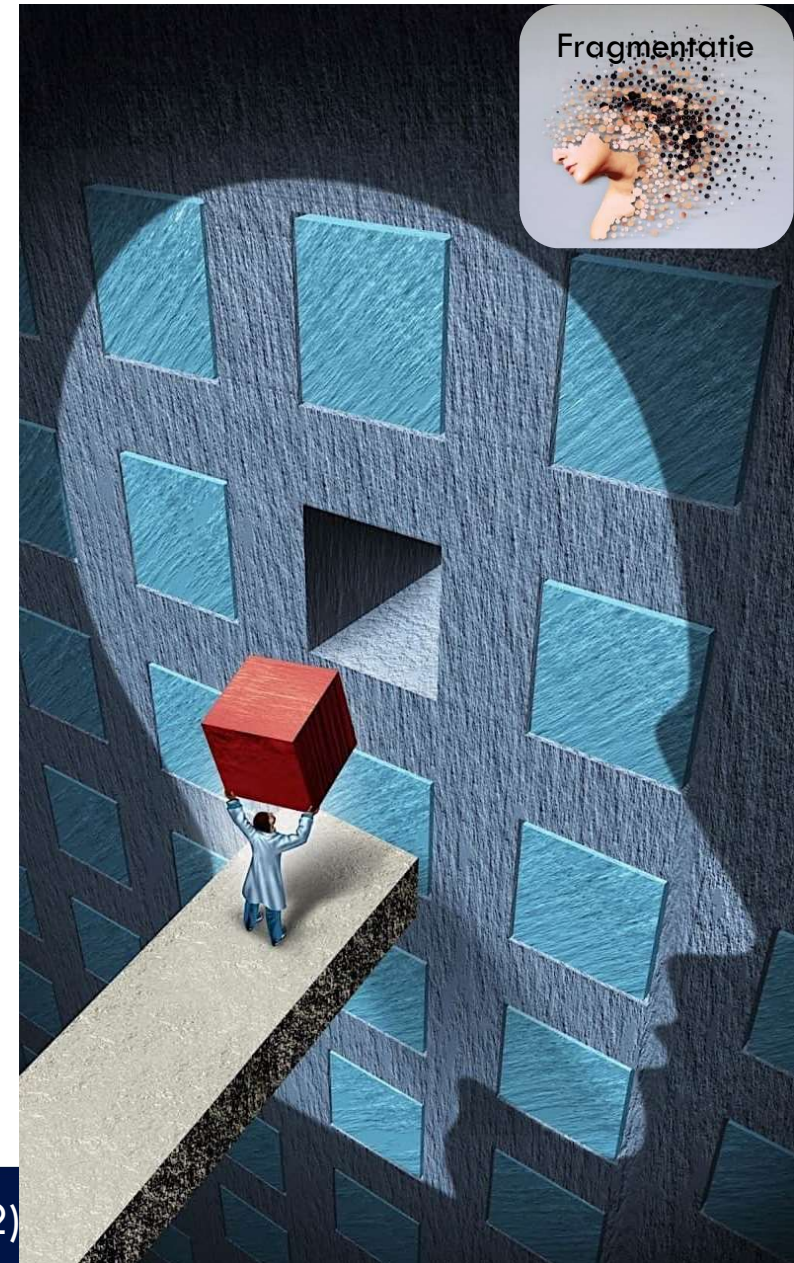

Compartmentalisatie

- Sociale identificatie met ziekte-identiteit → Ambivalentie
- Maximaliseren voordeel groep, minimaliseren negatieve effect stigma
- Dip-in/dip-out
- Hoe “doorlaatbaar” is de verbinding met de groep?

Problematisch: compatibiliteit versus compartmentalisatie

Brook et al., 2008; Iyer et al., 2009; Hogg e.a. (2022)

Compatibiliteit sociale identiteiten

- Integratie meerdere (sociale) identiteiten
- Integratie 'voice hearer' (VH) & andere identiteiten (n=182)
 - Samenhang identiteit integratie & welzijn op baseline
 - Samenhang ervaren empathie
 - van andere VH met Identificatie als VH
 - van andere VH én van niet VH met Integratie VH identiteit & andere sociale identiteiten
 - Samenhang compartmentalisatie & ervaren discriminatie & stigma

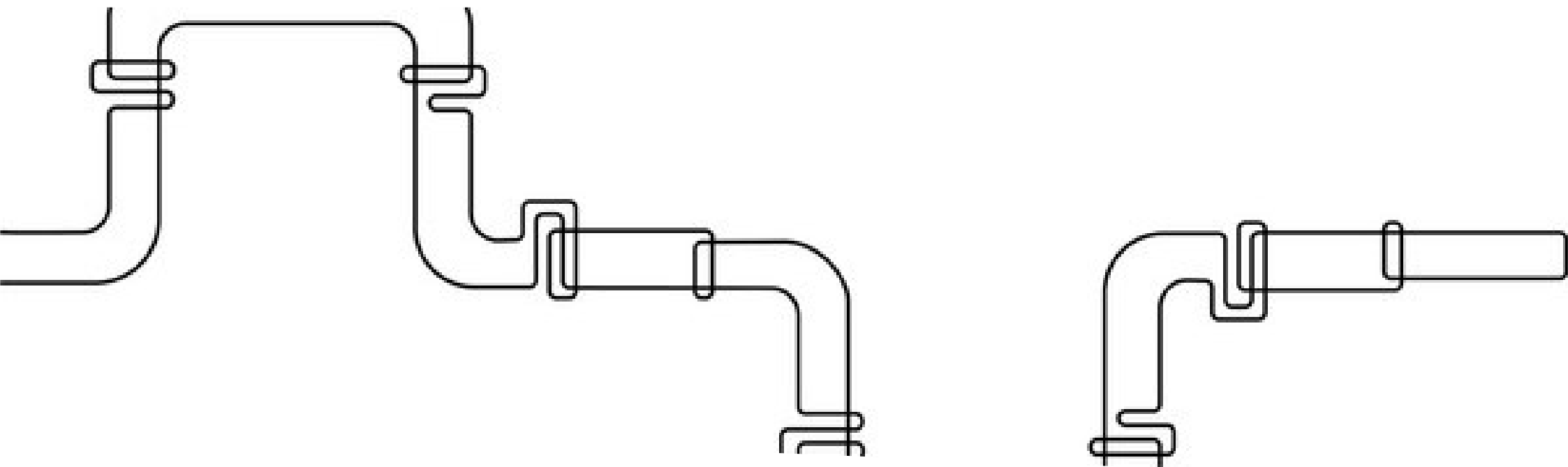
The social cure in psychosis?

- Sociale identiteit als kracht?
- Wat als mensen worstelen met interpersoonlijke interactie?
- Positieve sense of self *als* iemand met psychose?

In de psychiatrische praktijk?

- Nieuwe sociale identiteiten (kleine groepen)
 - Sociale identificatie met groepen die gezond gedrag promoten
 - Bv. lotgenotengroepen, herstelacademies, (internationaal) stemmenhoordersnetwerk
- Dip-in/dip-out
- Timing! & behoud van potentieel waardevolle sociale groepen
- Psychosociale interventies

Nieuw onderzoek

- Sociale identiteit, identiteitsintegratie & neuropsychologische functies
- Longitudinale studie identiteitsontwikkeling
- Invloed van wisselende context op identiteit
- Zelf-ervaringen bij mensen met hoog risico op psychose

GROEP VOOR
REHABILITATIE
EN INNOVATIE IN
DE PSYCHIATRIE

Lisette
Van der Meer

Michelle
Van Dam

Lianne
Sanders

Ellen
Meijer

Tim van
Brouwershaven

André
Aleman

Dan-Andes
Bekkering
Bauer

Nienke
Buist

Elske
Kronemeijer

Ellie
Van Setten

Anika
Poppe

Charlotte
Wunderink

Marieke
Pijnenborg

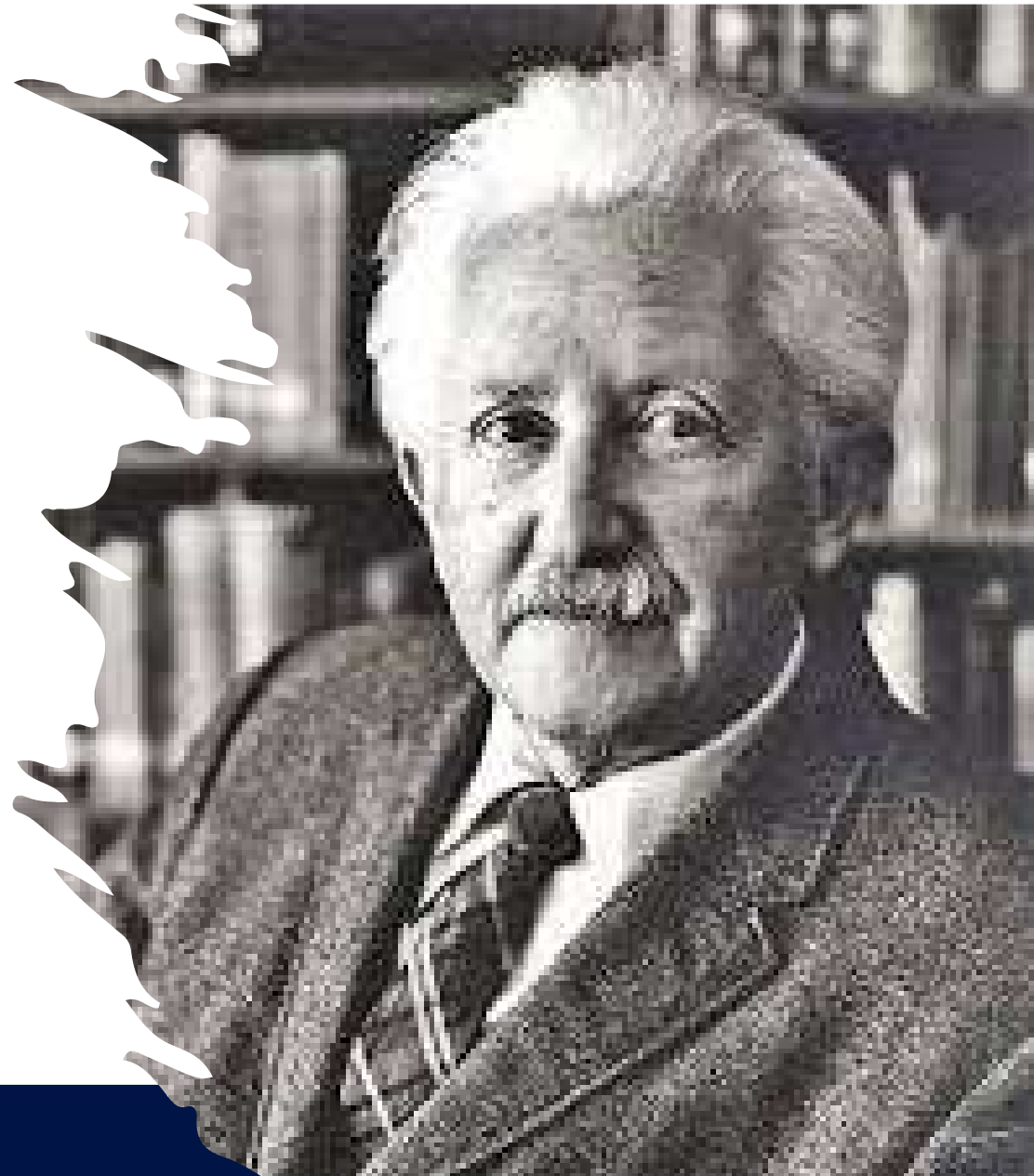
Stynke
Castelein

L.van.der.meer@rug.nl

www.gripresearch.nl

Identiteitsontwikkeling – onderliggende processen

*"Een proces van identiteitsvorming
wordt bereikt door een gelijktijdig
proces van reflectie en observatie,
een proces dat op alle niveaus van
mentale functies plaatsvindt."*

Theory of Mind &
Zelf-reflectie

Essentiële
interpersoonlijke
interactie?

Theory of mind (ToM) & Psychose

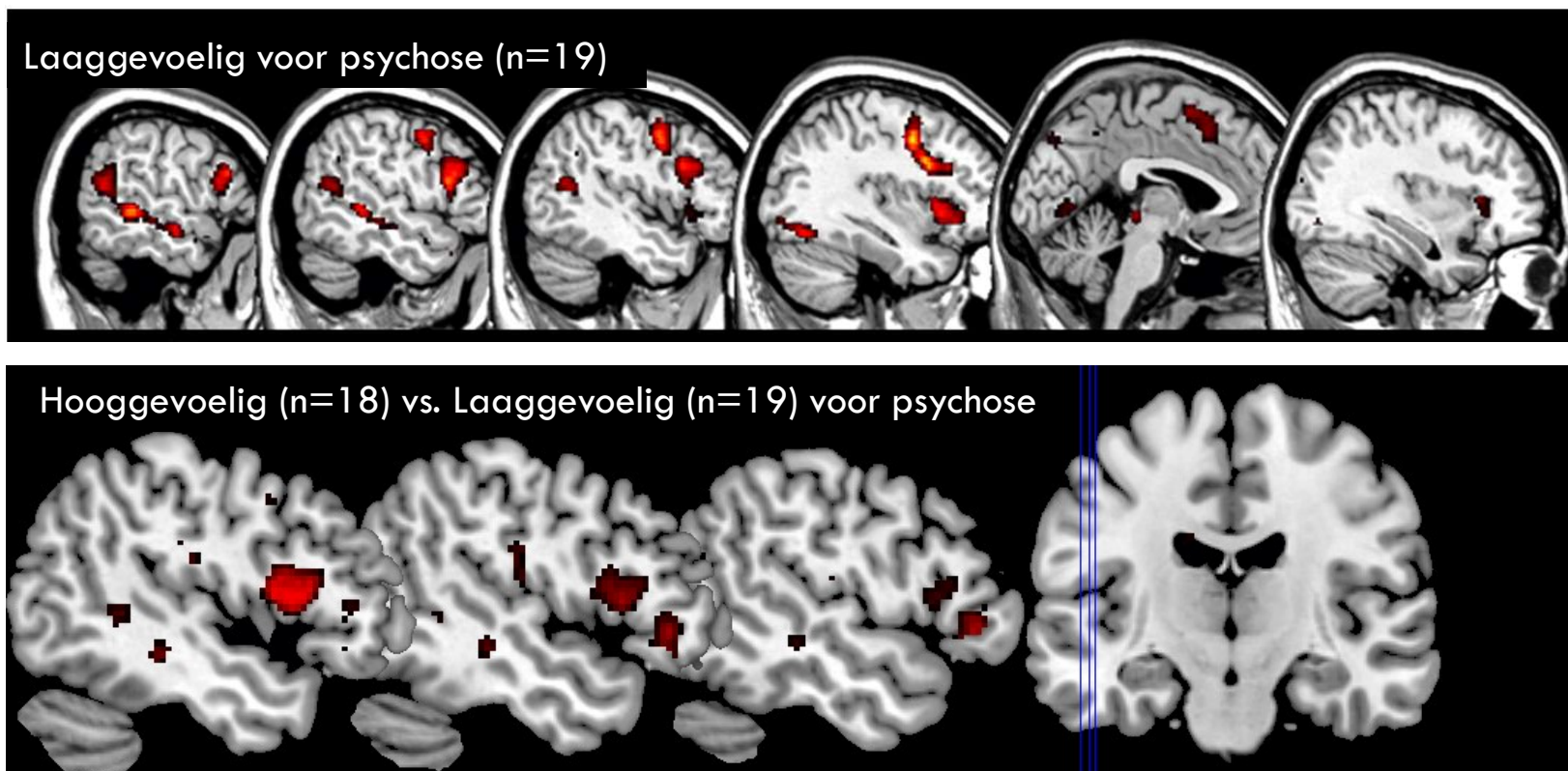
- ToM vaardigheden
 - Aangedaan in vergelijking met controles
 - In verschillende stadia van aandoening
 - Gerelateerd aan functioneren
(mediator?)

Onderliggende processen ToM

- Aannemen ander perspectief
- Inhibitie eigen perspectief

(Ruby and Decety, 2003; Samson et al., 2005)

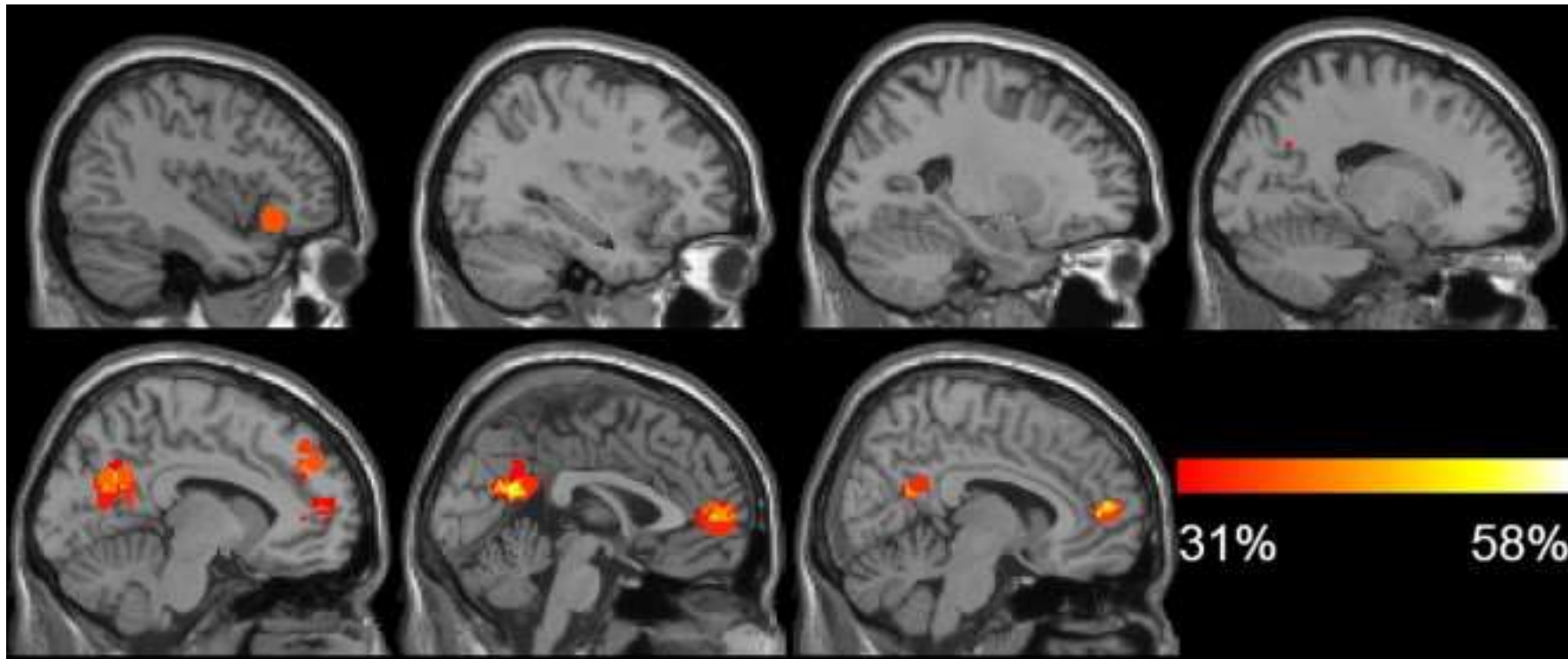
Zelf inhibitie > aannemen ander perspectief

(van der Meer et al. (2011a; 2011b)

Neuroimaging meta-analyse (controle ppn)

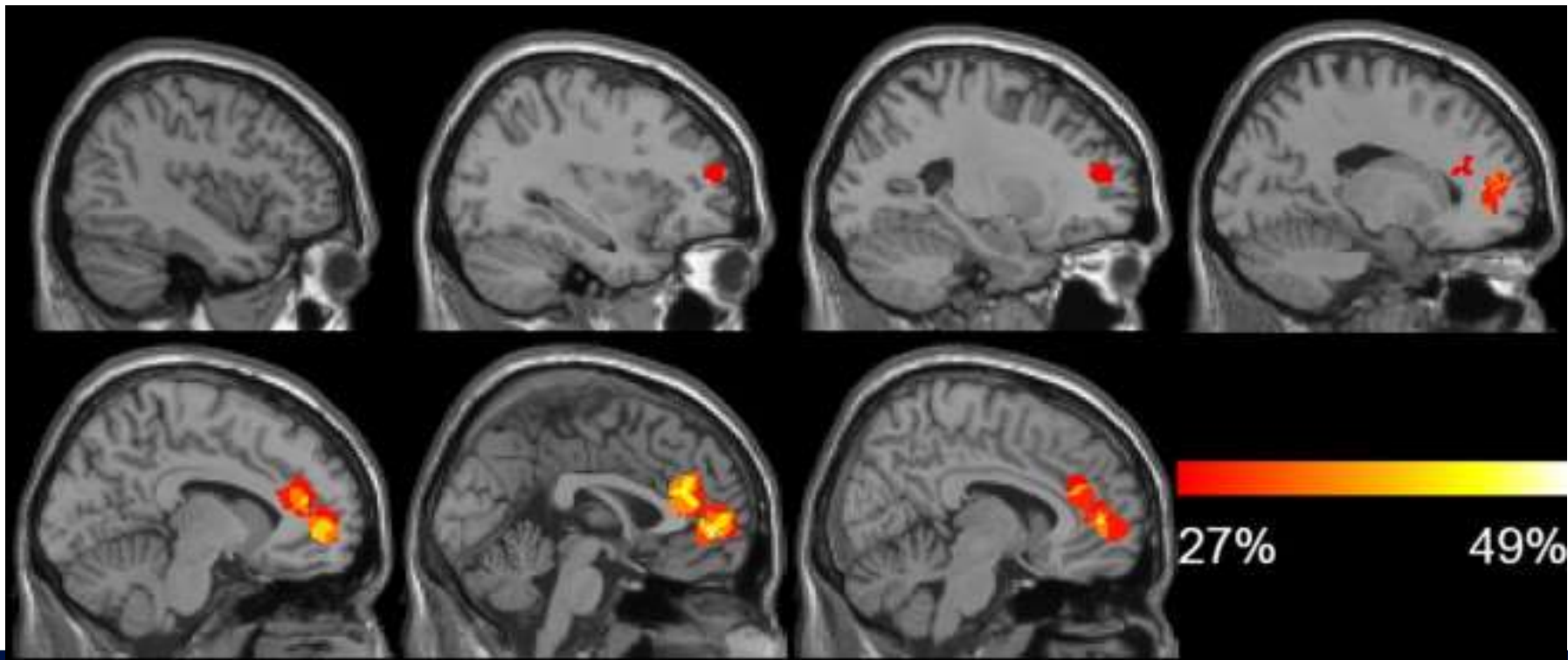
- Zelf>baseline (16 studies)

Van der Meer et al., (2010) Neuroscience & Biobehav. Rev.

Neuroimaging meta-analyse (controle ppn)

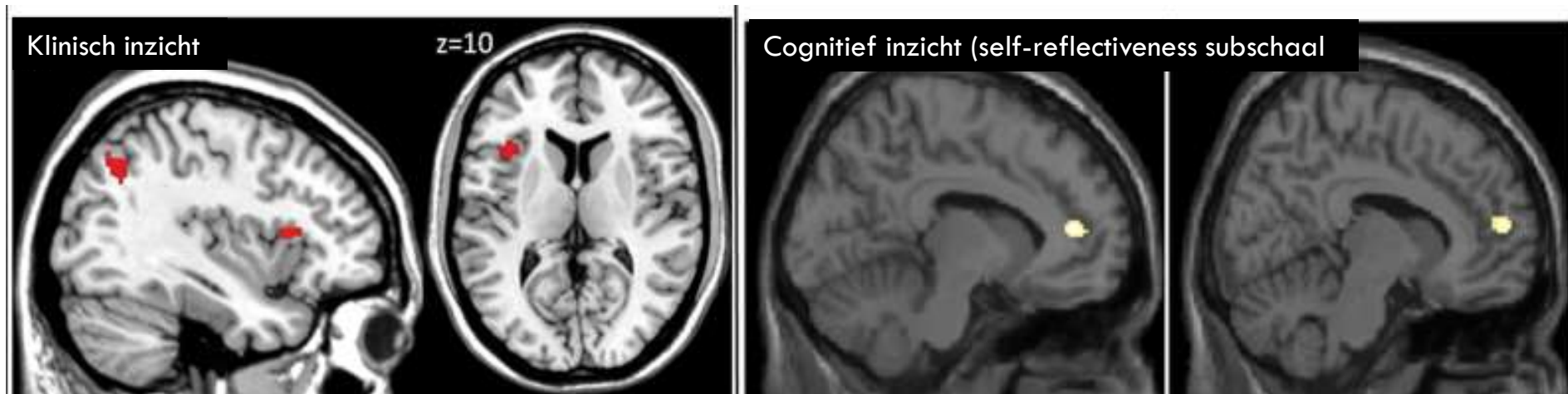
- Zelf > ander (17 studies)

Van der Meer et al., (2010) *Neuroscience & Biobehav. Rev.*

Ziekte-inzicht & zelf-reflectie

- Integratie ziekte-identiteit in zelf-beeld?

- Verminderd vermogen tot formative van complexe geïntegreerde ideeën over identiteit

Self-inhibitie & zelf-reflectie

- VLPFC:
 - Overlap activatie zelf-inhibitie & zelf-reflectie
 - hyperactiviteit psychosegevoelige deelnemers
 - Relatie activiteit & ziekte-inzicht